30 години

ИНСТИТУТ ОТВОРЕНО ОБЩЕСТВО СОФИЯ

Доклад за дейността на Фондация „Институт „Отворено общество – София“ през 2025 г.

Отворените общества не поддържат един-единствен възглед за „истина“, а по-скоро се опитват да установяват закони институции, които позволяват на хора с различни възгледи да живеят заедно в мир“.

Карл Попър

Годишен доклад за 2025 г.

Къщата е построена от архитект Антон Торньов за семейството на д-р Александър Радев – един от най-изтъкнатите български юристи, политици и общественици от края на XIX и началото на XX век. През 1976 г. Къщата е обявена за архитектурно-строителен паметник на културата от местно значение.

Сградата на Фондация „Институт „Отворено общество – София“ на ул. Солунска 56

Съдържание

Мисия 4

Резюме 5

Финансов профил 14

Програма „Активни граждани“ 19

Програма „Европейски политики“ 21

Програма „Управление и публични политики“ 27

Програма „Рома“ 32

Правна програма 35

Програма „Обществен дебат“ 38

Подготовка на проекти 43

Мисия

Да развива и поддържа ценностите и практиките на отвореното общество в България

Да подкрепя демократизацията на обществения живот

Да работи за разширяването и гарантирането на обществените свободи

Да подпомага укрепването на институциите на гражданския сектор

Да подкрепя европейската интеграция и регионалното сътрудничество на България

Artwork credit: Alejandro Ortiz for CoGenerate x Fine Acts (modified)

Основател
Джордж Сорос

Настоятелство
проф. Пепка Бояджиева – председател
Йордан Матеев
Василка Карастоянова
Светлозар Петров
проф. Петя Кабакчиева

Изпълнителен директор
Георги Стойчев

Финансов директор
Велико Шербанов

Старши юрист
Десислава Велкова

Програмни директори
Десислава Велкова
д-р Боян Захариев
Марин Лесенски
Илко Йорданов
д-р Елица Маркова

Мениджър на проект Media Resilience
Ирина Файон

Информация и комуникация
Милен Минчев
Стела Стоянова

Старши икономист
Георги Ангелов

Звено за социологически изследвания
д-р Драгомира Белчева
д-р Петя Брайнова

Звено за подготовка на проекти
д-р Елица Маркова

Резюме

През 2025 г. фондация „Институт „Отворено общество – София“[1] навърши 35 години от създаването си. Това стана в среда на незапомнен от десетилетия натиск върху демократичните ценности, основните права и гражданското пространство.

Според годишния доклад на института V-Dem[2] равнището на демокрация, с което е разполагал средностатистическият гражданин на света през 2025 г., се е върнало на нивото от 1978 г., а равнището на демокрация в Европа и Северна Америка е достигнало най-ниската си точка за последните 50 години, като свободата на изразяване остава най-атакуваният аспект на демокрацията в глобален план.

В редица страни от Европейския съюз, включително в България, независимите медии и гражданските организации през годината продължиха да се сблъскват с редица предизвикателства, които възпрепятстваха способността им да работят безопасно и свободно за насърчаване на информираното гражданско участие и за защита на основните права и демокрацията. Както показва проучване на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA)[3] , това включва пречки в правната среда, нарастващи трудности при осигуряването на финансиране, постоянни заплахи и дори нападения срещу организации и хора, както и недоразвити практики за гражданско участие.

---

1 наричана по-нататък за краткост „ИООС“, „Фондацията“ или „Института“.

2 Nord, Marina, David Altman, Tiago Fernandes, Ana Good God, and Staffan I. Lindberg. 2026. Democracy Report 2026: Unraveling The Democratic Era? University of Gothenburg: V-Dem Institute.

3 European Union Agency for Fundamental Rights, 2026. Civic Space Update: Enabling civil society to uphold EU values and strengthen democracy

На този фон през 2025 г. ИОС подкрепи дейността на десетки граждански организации, независими медии и аналитични центрове в България и други 9 държави в Европа, допринасяйки за защитата на демократичните ценности, насърчаването на медийния плурализъм и информирания обществен дебат, противодействието на дезинформацията и отстояването на основните права.

В изпълнение на своята стратегия ИОС продължи да работи по четири основни приоритета:

- Добро управление
- Върховенство на правото и права на човека
- Европейски политики
- Гражданско участие.

Дейността на Института се осъществяваше чрез следните програми:

- Програма „Управление и публични политики“
- Правна програма
- Програма „Рома“
- Програма „Европейски политики“
- Програма „Обществен дебат“
- Програма „Активни граждани“.

През 2025 г. ИОС подкрепи 43 проекта на граждански организации, независими медии и аналитични центрове и изпълни други 11 проекта, като размерът на годишните програмни разходи достигна 2 600 000 евро.

Подкрепа за медийния плурализъм

През годината ИООС подкрепи дейността на 33 независими медии в България, Унгария, Гърция, Хърватия и Словения в рамките на проект „Media Resilience: Nurturing Quality News Journalism". Проектът е съфинансиран от Европейския съюз по програма „Творческа Европа" (CREA) и се изпълнява в партньорство с European Citizen Action Service (ECAS) и ПроМедия. Основната цел на проекта е да подкрепи свободата, разнообразието и плурализма на новинарските медии, като насърчи качествената журналистика и възможността ѝ да достигне до най-уязвимите към дезинформация групи в обществото.

Подкрепа за европейската интеграция

Фондацията подкрепи и 9 проекта на аналитични центрове от Сърбия, Косово, Албания, Северна Македония и Холандия. Това стана в рамките на регионалната инициатива „Think Tanks for the Future of EU Enlargement". Инициативата се изпълнява с подкрепата на Open Society Foundations (OSFs) и цели да насърчи информирания обществен дебат по темата за разширяването на ЕС чрез подкрепа за включване на гледните точки на аналитичните центрове от страните кандидатки и партньорството им с подобни центрове в страните членки. Изпълнението на инициативата започна през 2024 г. и се планира да продължи до 2028 г.

Подкрепа за гражданското общество

През 2025 г. консорциум от четири граждански организации, воден от ИООС, беше избран за Оператор на фонда на програма EEA Civil Society Fund в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2021–2028 г. EEA Civil Society Fund е на стойност от над 23 милиона евро и се финансира изцяло от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн. Целта на програмата е да допринесе за формирането на жизнено и устойчиво гражданско общество, което да защитава и да насърчава

демокрацията, върховенството на правото и правата на човека. Очаква се в периода 2026–2031 г. по програмата да бъдат подкрепи над 300 инициативи на български граждански организации.

През годината ИООС продължи да работи по изпълнението на програми за предоставянето на безвъзмездна подкрепа за български граждански организации, работещи за защита и насърчаване на основните европейски ценности. Тази дейност се осъществяваше в рамките на проектите „Права и ценности“ (ProEUvaluesBG) с бюджет от 2 856 000 евро за периода 2023–2026 г. и „ПАКТ“ („Партньорство между организациите на гражданското общество за въздействие върху правата и ценностите“) с бюджет от близо 4 738 000 евро за периода 2025–2028 г. И двата проекта са съфинансирани от Европейския съюз в рамките на програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV) и се изпълняват в партньорство с Фондация „Работилница за граждански инициативи“ (ФРГИ) и ECAS. През 2025 г. по проект „Права и ценности“ продължи мониторингът на изпълнението на одобрените през предходната година 65 граждански инициативи. По проект „ПАКТ“ беше проведен открит конкурс за партньорски инициативи, в рамките на който бяха подадени 145 предложения. Договарянето на избраните предложения е планирано за началото на 2026 г. Общо за периода на изпълнение на проект „ПАКТ“ се очаква да бъдат подкрепени приблизително 70 граждански инициативи, от които 40 партньорски инициативи с финансиране до 60 000 евро по фонд „Партньорство“, управляван от ИООС, и 30 малки инициативи с бюджет до 15 000 евро по фонд „Код успех“, управляван от ФРГИ.

Принос за информиран обществен дебат

През годината чрез собствени средства и средства от други донори Институтът подкрепи и реализира серия от изследователски инициативи и публични събития, допринасящи за провеждането на информиран обществен дебат относно състоянието

на демокрацията, върховенството на правото и основните права, геополитическата ориентация на страната, въвеждането на еврото, езика на омразата, състоянието на гражданското общество и образованието в България. Във връзка с отбелязването на 35 години от основаването на фондацията в края на годината беше организирана конференция „Следващите 10: България и светът през 2035 година". Целта на конференцията беше да очертае предизвикателствата и възможностите пред развитието на българското общество през следващото десетилетие в един все по-непредвидим свят.

35 години „Отворено общество" в България

През 2025 г. фондация „Институт „Отворено общество – София" отбеляза 35 години от своето учредяване. Създадена през 1990 г., в първите месеци след падането на Берлинската стена, фондацията активно подпомага процесите на трансформиране на България от затворена тоталитарна държава в отворено демократично общество. По време на своето 35-годишно съществуване фондацията е подкрепяла и продължава да подкрепя каузите на стотици граждански организации, независими медии, академични институции и граждани, които допринасят за утвърждаване на демократичните ценности, свободата на словото, медийната грамотност, информираното гражданско участие, защитата на основните права и свободи, приобщаването на уязвимите общности, доброто управление и отстояването на върховенството на правото.

Финансова устойчивост

Като част от усилията за гарантиране на дългосрочното си устойчиво развитие ИООС продължи да предоставя консултантски услуги в рамките на своята стопанска дейност. През годината Институтът беше ангажиран с изпълнението на поръчки с външни възложители предимно в сферата на образованието, включително такива, свързани с актуализирането на Рейтинговата система на висшите училища в България

и на Националната карта на висшето образование в Република България за 2025 г. Наред с това през годината Институтът приключи и отчете изпълнението на Фонд „Активни граждани“, а воден от него консорциум беше избран за оператор на фонда на програма EEA Civil Society Fund, чието финално отчитане се планира за началото на 2032 г. През 2025 г. ИООС можеше да разчита и на институционално финансиране от Фондация за насърчаване на отвореното общество – Ню Йорк, както и от Фондация „Стефан Батори“, Полша.

Георги Стойчев

Изпълнителен директор
Фондация „Институт „Отворено общество – София“

Конференция „Следващите 10: България и светът през 2035 година", 12.12.2025 г.

Конференция „Следващите 10: България и светът през 2035 година", 12.12.2025 г.

Конференция „Следващите 10: България и светът през 2035 година", 12.12.2025 г.

I. Приходи

Общият размер на приходите през 2025 г. възлизат на 2 860 000 евро, срещу 793 000 евро през 2024 г. и 1 521 000 евро през 2023 г.

Приходите от безвъзмездно финансиране

Приходите от безвъзмездно финансиране през 2025 г. възлизат на 2 552 000 евро срещу 345 000 евро през 2024 г. и 1 111 000 евро през 2023 г. Динамиката в размера на признатите приходи е свързана с разпределението по периоди на договарянето на грантове по схеми, управлявани от Фондацията (признаване на приходите), и с и финално отчитане на бенефициенти на грантове (редукция на база неотчетени от бенефициентите част от договорирания бюджет).

Размерът на приходите през 2025г. по проекти, координирани от Фондацията и подкрепени от Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA), възлизат на 1 827 000 евро, в това число по „Права и ценности“ (ProEU-valuesBG) в размер на 87 000 евро, по проект „Медийна устойчивост“ (Media Resil-ience) в размер на 1 625 000 евро и 115 000 евро по проект „Партньорство между организациите на гражданското общество за въздействие върху правата и ценностите (ПАКТ)“. За сравнение през 2024 г. общият размер на приходите възлиза на 171 000 евро, в това число 148 000 евро, свързани с проект „Права и ценности“, и 23 000 евро по проект „Медийна устойчивост“; през 2023 г. възлизат на 885 000 евро, свързани с проект „Права и ценности“.

Размерът на признатите през 2025 г. приходи от мрежата фондации „Отворено общество“ (OSFs) възлиза на 588 000 евро срещу 228 000 евро през 2024 г. и 72 000 евро през 2023 г.

През 2025 г. са признати приходи в размер на 125 000 евро от Фондация „Стефан Батори“ Полша.

През 2025 г. са реализирани програмни дейности, финансирани от други донори, в размер на 7000 евро срещу 17 000 евро през 2024 г. и 16 000 евро през 2023 г.

През 2025 г. са реализирани приходи от лихви в размер на 55 000 евро и 2000 евро други приходи срещу 31 000 евро приходи от нестопанска дейност през 2024 г. и 21 000 евро през 2023 г.

Стопанска дейност

През 2025 г. Фондацията е реализирала приходи от стопанска дейност в размер на 251 000 евро от следните дейности:

Управлението на Фонд „Активни граждани“ по ФМ на ЕИП	129 000 евро
Дейности възложени от Министерство на образованието	121 000 евро
Други дейности	1000 евро

За сравнение през 2024 г. са реализирани приходи в размер на 417 000 евро, съответно 389 000 евро през 2023 г.

Резултат от дейността

През 2025 г. размерът на разходите надхвърля този на приходите с 85 000 евро, като отрицателният резултат се покрива от финансовите резерви на фондацията. За сравнение през 2024 г. отрицателният резултат от дейността на фондацията, покрит от финансовите резерви на фондацията, възлиза на 179 000 евро, съответно 251 000 евро през 2023 г.

Нетни активи

В края на 2025 г. нетните активи на фондацията възлизат на 5 808 000 евро срещу 5 893 000 евро през 2024 г. и 6 072 000 евро през 2023 г. Намаленията отразяват отрицателния резултат от дейността на фондацията през съответната година. В нетните активи на ИООС към 31 декември 2025 г. фигурират сгради с прилежащи терени на стойност 273 000 евро и инвестиции в дъщерни дружества на стойност 652 000 евро.

II. Разходи

През 2025 г. общият размер на разходите възлиза на 2 945 000 евро срещу 972 000 евро през 2024 г. и 1 772 000 евро през 2023 г.

Програмни разходи

Обемът на програмните разходи през 2025 г. възлиза общо на 2 600 000 евро срещу 440 000 евро през 2024 г. и 1 266 000 евро през 2023 г.

Размер на програмните разходи през периода 2021—2025 г. по програмни области в хиляди евро:

Програмна област	2025	2024	2023	2022	2021
Фонд „Активни граждани“/ EEA Civil Society Fund	5	71	138	313	3240
Европейски политики	366	176	79	67	463
Управление и публични политики	126	63	48	63	60
Обществен дебат	1894	59	52	69	50
Правна програма	202	196	933	24	24
Рома	7	17	16	10	49
Общо	**2600**	**440**	**1266**	**546**	**3886**

През 2025 г. фондацията е подкрепила от собствения си резерв програмни разходи на обща стойност 48 хиляди евро срещу 95 хиляди евро през 2024 и 155 хиляди евро през 2023 година.

Подкрепени проекти

През 2025 г са финансирани общо 54 проекта, от които 43 проекта на организации и 11 проекта, реализирани от Институт „Отворено общество – София".

Програмна област	Общ брой финансирани проекти	в това число	
		На организации	На ИООС
Управление и публични политики	1	–	1
Европейски политики и гражданско участие	12	10	2
Правна програма	2	–	2
Обществен дебат	38	33	5
Рома	1	–	1
Общо	**54**	**43**	**11**

За сравнение през 2024 г. са финансирани общо 22 проекта, от които 7 проекта на организации и 15 проекта, реализирани от Институт „Отворено общество – София", съответно през 2023 г. са финансирани общо 46 проекта, от които 35 проекта на организации и 11 проекта, реализирани от Институт „Отворено общество – София".

Административните разходи през 2025 г. възлизат на 94 000 евро срещу 115 000 евро през 2024 г. и 117 000 евро през 2023 г.

Размерът на разходите за стопанска дейност за 2025 г. възлизат на 251 000 евро срещу 417 000 евро през 2024 г. и 389 000 евро през 2023 г.

Във фондацията през 2025 г. са ангажирани 18 души, към 31 декември 2025 г. списъчният състав е 18 души.

III. Отчетност и контрол

Финансовата отчетност се води в съответствие с българското счетоводно законодателство, международните стандарти за финансово отчитане, както и утвърдените стандарти и изискванията на донорските организации. Фондация „Институт Отворено общество – София" е регистрирана в обществена полза и ежегодно прави публично достояние отчетите за своята дейност.

От 2017 г. системата за управление на качеството на фондация „Институт „Отворено общество – София" е сертифицирана по стандарт ISO 9001:2015.

Велико Шербанов

Финансов директор
Фондация „Институт „Отворено общество – София"

Програма „Активни граждани"

През 2025 г. екипът на Програмата подготви финалния отчет за изпълнението на Фонд „Активни граждани" – България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство за периода 2017–2024 г. През седемте години на изпълнение на Програмата бяха подкрепени общо над 250 граждански организации, които осъществиха 211 инициативи в 32 населени места, като резултатите от тях достигнаха до близо един милион души. Общият бюджет на Програмата за целия период на нейното изпълнение надхвърли 16 милиона евро.

През 2025 г. консорциум от четири граждански организации, воден от ИООС, беше избран за Оператор на фонда на Програма EEA Civil Society Fund в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2021–2028 г. Изборът беше осъществен от Офиса на финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство след провеждането на открита и конкурентна процедура. Подготовката за изпълнението на Програмата започна през втората половина на 2025 г.

EEA Civil Society Fund в България е на стойност от над 23 милиона евро и се финансира изцяло от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн. Целта на Програмата е да допринесе за формирането на жизнено и устойчиво гражданско общество, което защитава и насърчава демокрацията, върховенството на правото и правата на човека. Очаква се в периода 2026–2031 г. по Програмата да бъдат подкрепи над 300 инициативи на български граждански организации по следните тематични приоритети: Демокрация и участие; Права на човека и социална справедливост; Организационно развитие; Справяне с предизвикателствата, произтичащи от вой-

ната в Украйна. Минимум 10% от бюджета на Програмата ще бъдат използвани за подкрепа на овластяването и интеграцията на ромите.

ИООС изпълнява функциите на Оператор на фонда на Програма EEA Civil Society Fund в партньорство с ФРГИ, Тръста за социална алтернатива и Civil Society Norway.

Програма „Европейски политики"

През 2025 г. започна 18-ата година от членството на България в Европейския съюз. Но страната продължаваше да среща редица специфични предизвикателства. България имаше и два недовършени проекта за европейска интеграция – пълноправно членство в Шенген и еврозоната, като се присъедини към Шенген през януари 2025 г., а към еврозоната – през януари 2026 г. Пред България продължава да стои дилемата за бъдещото функциониране на ЕС, в това число „Европа на няколко скорости" и опасността България да изостане.

На този фон ролята на Програма „Европейски политики" е да съдейства за пълноценното интегриране на България в ЕС и за провеждането на информиран обществен дебат за прилагането и формирането на общите европейски политики и за процесите на сближаване в ЕС.

Програмата комбинира изследователски и аналитични подходи с дейности по мониторинг и управление на грантове програми. Чрез „Инициативата за европейски политики" Програмата установява и развива контакти с изследователски институти и експерти със сходни цели в ЕС и особено в новите страни членки от ЦИЕ, както и в страните от Западните Балкани и другите страни – кандидатки за членство в ЕС.

Основни инициативи през 2025 г.

Програмата издава **„Индекс за медийна грамотност“** с публикации на български и на английски език от 2017 г. насам. Индексът се отнася до измерване на потенциала за устойчивост към постистина, фалшиви новини и техните последствия в редица европейски държави. Докладите, свързани с Индекса, продължиха да бъдат широко отразявани в България и в чужбина. През 2025 г. продължи разпространяването на индекса, като започна подготовка за издание през 2026 г.

През 2025 г. продължи изпълнението на започналата през юни 2023 г. Програма **„Аналитични центрове за бъдещето на разширяването на ЕС“** / Think Tanks for the Future of EU Enlargement Program (TFEP). Главната ѝ цел е да допринесе за подкрепата и по-нататъшното усъвършенстване на стратегиите за разширяване на ЕС към Западните Балкани, Украйна и Молдова в името на запазването на мира, сигурността и демократичния ред в Съюза, неговите държави членки и европейския континент в променящия се геополитически контекст. В хода на изпълнението към географския обхват на проекта бяха добавени държавите Грузия и Косово, тъй като Грузия получи статут на страна кандидатка, а Косово е потенциален кандидат за членство в ЕС.

Дейностите през 2025 г. включиха: (а) приемане на предложения за инициативи от аналитични центрове от страните кандидатки, разглеждани от международен консултативен съвет, който да служи и като комисия за избор; б) поддръжка на уебсайта **thenextmile.eu** като основен комуникационен канал на проекта за анализи и препоръки относно разширяването на ЕС, както и други, свързани с него дейности; (в) активно сътрудничество с четири из-

вестни мозъчни тръста в ЕС като „центрове“ на дейност по тези въпроси – DGAP в Берлин, Института „Жак Делор“ в Париж, Института „Клингендел“ в Хага и „Карнеги Европа“.

Една от най-успешните форми на това сътрудничество бе подкрепата за проучвателни посещения, организирани от четирите европейски организации и ИООС, в страни – кандидатки за членство в ЕС, срещи с официални лица, политици и експерти. След посещенията бяха изготвени анализи с препоръки за политики по отношение на европейската интеграция на тези страни. През 2025 г. бяха организирани две такива посещения – в Косово и в Албания. Като част от т.нар. инициатива „Балкански центрове“представители на участващи изследователски центрове осъществиха посещение в Косово от 25 до 28 март 2025 г. Посещението беше организирано в рамките на продължаващото сътрудничество и с фондации „Отворено общество – Западни Балкани“ с цел насърчаване на диалога и информирания политически дебат относно разширяването на ЕС и регионалната интеграция. Посещението беше осъществено благодарение на сътрудничеството с организацията „Демокрация за развитие“ (D4D), базирана в Прищина, с финансиране, осигурено от TFEP.

Подобно посещение бе осъществено в Тирана, Албания, от от 5 до 7 октомври 2025 г., като мисията бе организирана от Института „Жак Делор“. И в двата случая като резултат от посещенията бяха публикувани аналитични доклади с препоръки за процеса на присъединяване към ЕС за Косово и за Албания.

В рамките на TFEP представители на ИООС участваха в първия форум „Ignita 2025: On the Edge“, който се проведе от 8 до 10 октомври 2025 г. в Призрен, Косово. Форумът обединява лидери на гражданското общество, млади новатори, политици, изследователи и бизнес общността от различни поколения и сектори в устойчив, стратегически диалог за европейското бъдеще на Западните Балкани и в регионални усилия за постигане на присъединяване към ЕС.

Делегацията на ИООС на първия форум „Ignita 2025: On the Ege“, 8—10 октомври 2025 г., Призрен, Косово

Подкрепени проекти по Програма „Аналитични центрове за бъдещето на разширяването на ЕС“

Организация	Проект	Сума в евро
European Policy Centre (CEP Belgrade), Сърбия	Altering EU free movement of workers in light of further enlargement: A common interest for the Netherlands and Western Balkans?	3 106
Democracy for Development Institute, Косово	BalkanHubs Study Visit (Kosovo)	9 536
Institute for Democracy and Mediation (IDM), Албания	The 3 R's of EU Integration – Rule of Law, Resilience, and Reform	37 042
Centre for Contemporary Politics Serbia (CSP), Сърбия	Advancing Democracy through EU Enlargement	32 600
ESTIMA, Северна Македония	How to reach sustainable solutions in bilateral disputes? Contributing to “outside the box”	37 435
Albanian Institute for International Studies, Албания	Mission Possible — enlargement and restoring the Union’s credibility and global influence	38 432
The Belgrade Centre for Security Policy, Сърбия	Friends or Foes? - The EU and Non-Western Actors in the Western Balkans"	61 908
European Policy Centre (CEP Belgrade), Сърбия	Supporting the EU enlargement through the normalisation process between Serbia and Kosovo: Civil society as a driver of progress	37 698
Clingendael — The Netherlands Institute of International Relations	Scoping trip Albania and policy paper	9 517

През 2025 г. Програма „Европейски политики“ продължи да участва в съвместни събития и телеконферентни разговори за разработване на предложения и планове за действие, координация на съвместни инициативи в рамките на неформалната мрежа Open Society European Network (OSEN).

През 2025 г. бяха осъществени две срещи на живо на OSEN. Първата се състоя в Талин, Естония, от 10 до 11 април 2025 г., като бе организирана от Open Estonia Foundation. Втората среща се състоя в Букурещ, Румъния, от 17 до 19 ноември и бе организирана от Center for Public Innovation. И на двете срещи имаше възможност да се обсъдят общи проблеми и възможни решения за демокрацията и гражданското общество в Централна и Източна Европа и Централна Азия.

Продължено беше поддържането на интернет платформата „Индекс на настигането“ (www.thecatchupindex.eu). Проектът регистрира до каква степен страните членки от Централна и Източна Европа са „настигнали“ старите страни членки по отношение на категориите икономика, качество на живот, демокрация и добро управление с данни по 47 базови индикатора за 35 страни, като през 2026 г. е планирано публикуването на следващото издание на индекса.

Като част от аналитичните дейности на Програмата бе публикуван анализ „Общественото мнение за членството в ЕС и геополитическата ориентация на България“ на основата на собствено изследване на ИООС през септември 2025 г.

Програма „Управление и публични политики"

Чрез Програма „Управление и публични политики" (УПП) Институтът работи за насърчаване на основано на доказателства гражданско участие при формулирането и наблюдението на публичните политики и за информиран публичен дебат в сферите на образованието, социалната интеграция и икономическото развитие.

Повече прозрачност и информиран избор в сферата на висшето образование

Консорциум „ИОО-С", воден от Институт „Отворено общество – София" и с участието на „Сирма Груп", актуализира данните и подготви изданието на Рейтинговата система на висшите училища в България (РСВУ), както и актуализира данните на Националната карта на висшето образование в Република България (НКВОРБ) за 2025 г. Дейностите се изпълняват по действащ договор с Министерството на образованието и науката (МОН).

Рейтингова система на висшите училища в България е инструмент за прозрачност, който допринася за информиран избор на кандидат-студентите, както и за провеждането

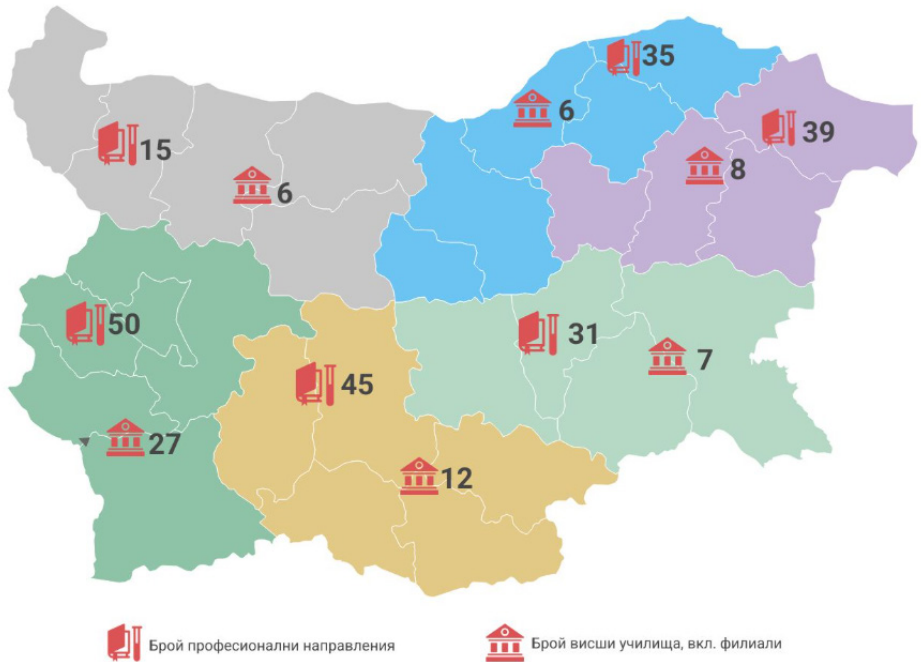
на информиран дебат и формулирането на основани на доказателства публични политики в сферата на висшето образование.

Изданието на РСВУ за 2025 г., публикувано през ноември 2025 г., представя актуализирана картина на състоянието на висшето образование в страната, като комбинира данни за реализацията на завършилите, научната продукция, международната видимост, условията за обучение и обществената оценка. Новото издание продължава усилията за по детайлно профилиране на университетите по професионални направления и подчертава различията в качеството и реализацията между отделните институции във всяко едно от съществуващите в България професионални направления. Пълните данни, интерактивните сравнения и методологията могат да бъдат намерени на платформата на РСВУ: https://rsvu.mon.bg/.

На публичното представяне на изданието на РСВУ за 2025 г. присъстваха представители на МОН, академичната общност и заинтересованите страни. РСВУ е утвърден инструмент в сферата на висшето образование, намиращ признание за своя иновативен характер в специализираната литература, а данните от нея се използват в стратегически документи и нормативни актове на

правителството, включително при определяне на приема и финансирането на държавните висши училища.

Национална карта на висшето образование е инструмент за прозрачно формиране на основани на доказателства национални политики за развитие на профилната и териториалната структура на висшето образование в България. Картата се актуализира ежегодно с решение на Министерския съвет по предложение на МОН. Актуализирането на данните в НКВОРБ за 2025 г. беше осъществено от екип на ИООС.

Гражданско участие при формулирането на образователни политики

През 2025 г. експерти от ИООС участваха в работни групи, обсъждащи политиките в сферата на **ранното учене и ранното детско развитие**, включително имаха принос към работата на Постоянната междуведомствена работна група за планиране и координиране на политиките за ранно детско развитие, ръководена от Министерството на образованието и науката, както и към дейността на работната група по проекта за техническа подкрепа на България и Португалия (2024—2026) „Повишаване на качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст чрез засилване на управлението, мониторинга и оценката“, изпълняван

от МОН и УНИЦЕФ – България с финансовата подкрепа на Европейския съюз. През септември 2025 г. представител на Програмата модерира панел на тема „Партньорство за бъдещето“ в рамките на организираната от МОН Национална конференция „Водим бъдещето за ръка“ с фокус върху подготовката на специалистите, осигуряващи образование и грижи за деца до тригодишна възраст.

Представители на Програма УПП участваха активно в обсъжданията на идеите за въвеждане на предмет **„Добродетели и религия“** в училище и участваха в разработването на примерни програми за I–IV клас в рамките на работна група, създадена от МОН. През месец април екип на Програмата публикува доклада **„Религия в училище: сравнителен анализ с данни от някои страни от ЕС и Балканите“**, допринасящ за провеждането на информиран обществен дебат по темата.

Експертите на ИООС продължиха работата си като членове на Комисията за иновативните училища към МОН, създадена по реда на Закона за предучилищното и училищното образование. Представители на Програмата участваха редовно и в пленарни заседания, работни групи и изготвяне на становища на неформалната „Образователна общност“, обединяваща неправителствени организации и експерти в областта на образователните политики и реформи.

През месец юни представител на Програмата взе участие в Заключителна конференция за присъединяването на България към ОИСР с фокус върху образователните политики, както и в дискусия на тема „Пакет от мерки за повече математика и природни науки в училищата“, организирана от МОН, а през месец юли експерт от Програмата участва в дискусии в рамките на националния форум „Образователната структура в системата на училищното образование“, организиран от МОН.

Принос за информиран обществен дебат за състоянието на обществото

Екипът на Програмата изготви поредицата от анализи по ключови за обществото теми, свързани с функционирането на демокрацията, европейската интеграция и състоянието на гражданския сектор. Анализите се базират на собствени данни от количествени и качествени проучвания на ИООС, включително и на базата на проведено през есента на 2025 г. представително проучване сред пълнолетното население на страната, осъществено на терен от агенция „Алфа рисърч" по поръчка на ИООС.

Количествените данни от изследването послужиха за подготовка на аналитичния доклад **„България на прага на еврозоната"**. Нагласите към приемането на еврото бяха в центъра и на проект „Ценности и нагласи към приемане на еврото в България". След провеждане на теренно проучване в с. Куртово Конаре, съвместно с Центъра за либерални стратегии на 25 юни 2025 г. в Народно читалище „Любен Каравелов" бе организирана публична дискусия с представители на местната общественост, посветена на приемането на еврото в България, излъчена във „Фейсбук" и от Телевизия „Романи як". През месец декември бе финализиран и публикуван доклад по проекта под надслов **„Очаквания за еврото – ценности и нагласи към приемане на еврото в България като официална валута"**.

През януари 2025 г. представител на Програмата участва в дискусия за кандидатура на Столична община за титлата „Европейска столица на демокрацията 2026", организирана от неправителствената организация „Европейска столица на демокрацията" (ECoD NPO), а през месец март представител на Програмата се включи в онлайн представяне и дебати с участието на 35 граждански организации, които кандидатстват за членове на Съвета за развитие на гражданското общество.

Програма УПП съвместно с Програма „Рома" поддържа активно присъствие в гражданския сектор по темата за речта на омразата, състоянието на гражданския сектор и образователната интеграция на ромите, като представители на Програмата са търсени участници в събития, организирани от различни НПО.

Програма „Рома"

През месец януари в партньорство с Програма „Управление и публични политики" приключи изследователската работа по онлайн проучването **„Младите хора 2024"**, обхващащо 4624 младежи, в рамките на съвместния проект на Институт „Отворено общество – София" и ЦМЕДТ „Амалипе" „Интеркултурна академия за гражданско участие и толерантност", изпълняван с финансовата подкрепа на Посолството на САЩ в България.

В периода януари – февруари 2025 г. представител на Програмата взе участие в подготовката на раздела за достъпа до образование и първичната и вторичната сегрегация в образователната система в изданието **„Бележник 2025 – Какъв е средният успех на държавата в грижата за децата?"** на Националната мрежа за децата.

През февруари 2025 г. ръководителят на Програмата подготви и представи пред онлайн форум на неформалната „Образователна общност", обединяваща неправителствени организации и експерти в областта на образователните политики и реформи, презентация за резултатите на България от изследването TIMSS по социално-икономически статус с фокус върху съпоставителен анализ на постиженията на учениците, чийто майчин език е различен от официалния.

През месец март представител на Програмата взе участие в дискусионна среща, посветена на предизвикателства пред ромската интеграция, по проект „Нарушения на основни

права при управлението на фондовете на ЕС в България“ –101143162-FURI-CERV-2023-CHAR-LITI, организирана от сдружение „Независима експертна мрежа-НИЕ“. През същия месец ръководителят на Програмата участва като основен панелист в дискусиите за предизвикателствата пред демократичния характер на образованието по време на Национална директорска среща на Мрежата от училища „Всеки ученик ще бъде отличник“ на ЦМЕДТ „Амалипе“.

През месец април по покана на ЦМЕДТ „Амалипе“ експерт от Програма „Рома“ се включи в Националната конференция „Успешни практики и модели за преодоляване на дискриминацията в образованието“, а през месец юли участва в дискусии в рамките на проекта „Отвъд оцеляването: Край на детската бедност и институционалната грижа чрез ранна подкрепа“, организиран от Европейския център за правата на ромите и СНЦ „Инициатива за равни възможности“.

През второто полугодие на 2025 г. представител на Програмата бе панелист от България в проучвателния панел от международни експерти Delphi по проект EQUICARES, насочен към подобряване на достъпа до услуги за ментално здраве в уязвими общности, финансиран по Програма „Хоризонт“ на Европейската комисия.

През месец декември в Дома на Европа в София ръководителят на Програмата участва в Национална кръгла маса „От данни към действие: изводи за положението на ромите в България от изследването на Агенцията на ЕС за основните права“, организирана от Агенцията на Европейския съюз за основните права съвместно с Центъра за изследване на демокрацията.

Текущо през годината в рамките на Програмата бяха подготвени становища и позиции относно теми и проблеми, свързани с правото за достъп до образование, взаимодействията между образователни институции и граждански организации, работещи в областта

на образователната интеграция, както и по внесено за одобрение проектно предложение за печатно издание под надслов „Звезден ромол“, посветено на развитието на културната идентичност и традиции в ромската общност.

Във връзка с отбелязването на 35-ата годишнина от създаването на фондацията бе направен преглед и обобщение за приноса на Програмата от нейното създаване през 1996 г. до момента в процесите на социалното, икономическото и културното развитие на ромите и тяхното овластяване, на равноправното участие и пълноценна интеграция на ромите в българското общество.

Сред най-значимите приноси на Програмата бяха откроени участието в множество национални и международни инициативи в рамките на Десетилетието на ромското включване 2005–2015, създаването на Платформа за генериране на проекти в периода 2009–2024 г. и на Мост към бизнеса – Многообразие и включване на пазара на труда (2016–2019), както и в дългогодишните стипендиантски програми, в рамките на които бяха подкрепени над 4000 ученици, студенти специализанти и стажанти от ромски общности.

Правна програма

През 2025 г. Правната програма беше ангажирана с изпълнението на мащабни инициативи за предоставяне на безвъзмездно финансиране в подкрепа на приноса на гражданските организации за защита и насърчаване на европейските ценности.

През годината стартира изпълнението на проект **„Партньорство между организациите на гражданското общество за въздействие върху правата и ценностите (ПАКТ)“**. Проектът се изпълнява от Институт „Отворено общество – София“ в партньорство с Фондация „Работилница за граждански инициативи“ и Европейската служба за гражданско действие – Брюксел (ECAS).

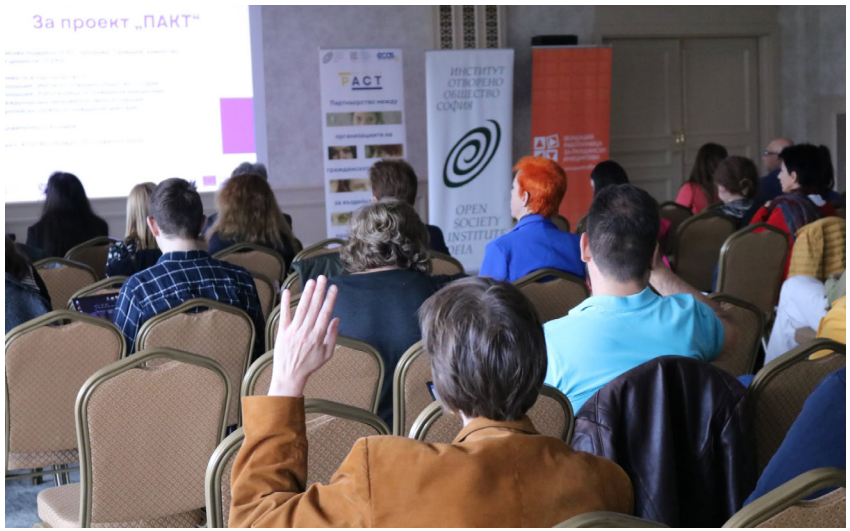
Проектът се осъществява с финансова подкрепа от Европейския съюз чрез **Програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV)** в размер на 4 264 113 евро, равняващи се на 90% от бюджета на проекта. Финансиращата институция е Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Членовете на консорциума съфинансират изпълнението на проекта със сума, равняващи се на 10% от неговата обща стойност.

Изпълнението на проект „ПАКТ“ започна на 1 януари 2025 г. и се предвижда да продължи до 31 декември 2028 г.

Проектът има за основна цел да допринесе за преодоляване на пропастта между градските центрове, които подкрепят демокрацията като модел на управление, и други региони, където скептицизмът към демокрацията и уязвимостта по отношение на ценностите на ЕС продължават.

В рамките на проекта е предвидено провеждане на два отделни конкурса за два фонда за предоставяне на финансова подкрепа за инициативи на граждански организации – Фонд „Партньорство“ и Фонд „Код успех“.

Фонд „Партньорство“, управляван от Институт „Отворено общество – София“ е на обща стойност 2 400 000 евро. Целта му е да бъдат подкрепени партньорски инициативи чрез сътрудничество между организации на гражданското общество от различни мащаби – от големи, утвърдени организации до по-малки, местни, и обединяването на техните усилия да допринесат за вграждането на европейските ценности в различни общности. В рамките на обявения на 15 април конкурс за набиране на предложения за инициативи постъпиха 145 кандидатури. Институт „Отворено общество – София“ съвместно с партньорите по проекта организира шест информационни дни в различни региони на страната, както и уебинари за представяне на „Насоките за кандидатстване“, в които се включиха над 300 участници. Предвижда се над 40 инициативи да бъдат подкрепени и да започнат своето изпълнение през първото полугодие на 2026 г.

През 2025 г. проект **„Укрепване ролята на гражданските организации в България за защита и насърчаване на основните европейски права и ценности“ („Права и ценности“)** / ProEUvaluesBG), изпълняван в рамките на Правната програма, навлезе във финалния си етап. Проектът се изпълнява от Институт „Отворено общество – София“ в партньорство с Фондация „Работилница за граждански инициативи“ и Европейската служба за гражданско действие – Брюксел (ECAS) и продължава до 30 април 2026 г. Проектът „Права и ценности“ се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз чрез програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV) в размер на 2 570 299 евро, представляващи 90% от общия бюджет на проекта. Финансиращата институция е Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Членовете на консорциума съфинансират изпълнението на проекта със средства, равняващи се на 10% от неговата обща стойност.

ИООС като водещ партньор по проекта успешно изпълняваше функциите си по общото управление, както и по управлението на **фонд „Действие“**, в рамките на който успешно бяха осъществени 16 инициативи на граждански организации, постигнали въздействие на национално или регионално ниво за повишаване на осведомеността относно ценностите на ЕС, както и за защита и насърчаване на прилагането на тези ценности в България.

Втората годишна среща на организациите, подкрепени по проект „Права и ценности“, събра над 100 граждански активисти от цяла България.

Програма „Обществен дебат"

През 2025 г. в рамките на Програма „Обществен дебат" продължи изпълнението на проект **„Медийна устойчивост: подкрепа за независимата новинарска журналистика" / „Media Resilience: Nurturing Quality News Journalism" (Media Resilience)** с общ бюджет от 2 222 000 евро за периода 2024–2026 г., финансиран 90% от Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA) по Програма **„Творческа Европа"** на ЕС (CREA). Проектът се изпълнява от Институт „Отворено общество – София" в партньорство с фондация „ПроМедиа" и базираната в Брюксел международна асоциация European Citizens Action Service. Основната цел на проекта е да подкрепи свободата, разнообразието и плурализма на новинарските медии, като насърчи качествената журналистика, която достига до най-уязвимите към дезинформация групи в обществото. Проектът се осъществява в 5 държави от ЕС – България, Хърватия, Гърция, Унгария и Словения.

На 22 януари 2025 г. беше публикувана поканата за набиране на проектни предложения, като беше разпространена във всичките 5 държави на местни езици, достигайки до над 30 000 души. Подадени бяха 87 предложения от включените в проекта държави, от които бяха избрани и договорирани 33 проекта с общ бюджет от 1 560 000 евро. От подкрепените медии 8 са разследващи, а 11 са местни, регионални или общностни медии.

Подкрепени инициативи по проект „ Медийна устойчивост: подкрепа на независимата новинарска журналистика “, съфинансиран от Европейската изпълнителна агенция за образование и култура по програма „Творческа Европа“ (CREA)		
Организация	**Инициатива**	**Сума в евро**
TB1 България ООД, България	TB1 България – Доверието, Истината и Европейската перспектива	40 000
Про Нюз България АД, България	Изграждане на мобилно приложение на „24 часа“	59 158
Про Веритас, България	Независимата регионална журналистика в подкрепа на гражданския и медиен контрол в четири от т.нар. „информационни пустини“ на България	55 598
Фондация „Тоест“, България	Развитие за устойчивост на Toest.bg: Усъвършенстване, разширяване, ангажиране	59 955
Фондация „Клуб Зебра“, България	Ангажирана аудитория, устойчиви медии: 12-месечна инициатива за създаване на премиум редакционен раздел на ClubZ	49 450
Про Нюз Добрич ЕООД, България	Гласът на ромите в област Добрич: Иновации в отразяването на новини и истории за общността	40 000
Фондация „Документалистите“, България	Иновативни комуникационни формати и журналистика в обществен интерес за по-плуралистична медийна среда в България	31 826
Икономедиа, България	Инициатива за устойчивост на новото поколение: овластяване на младата аудитория чрез надеждна журналистика	59 995
Фондация 42, България	Смисълът	44 459

Инвестор.бг АД, България	Гласът на фактите	20 600
Фондация Гутенберг 3.0, България	Онлайн медия за деца: Инвестиция в медийна и гражданска грамотност	53 503
Фондация „Антикорупционен фонд", България	Грижа ни е! Ангажиране на уязвимите групи чрез качествена журналистика	59 922
Асоциация на Европейските журналисти в България	Factcheck.bg – презареждане в ерата на антифактите	50 000
Офф Медия АД, България	Голямата картина: сложни теми, прости факти	56 840
Stream Foundation, Унгария	Mission Possible 2025 – Sustaining Free Media in Kecskemét	30 000
Roma Radio Ltd, Унгария	The new alternatíves of minority radio broadcasting	50 000
Atlatszo.hu Public Benefit Nonprofit LLC, Унгария	Follow the Story: Strengthening Investigative Journalism from Local Issues to National Impact	59 806
Magyar Jeti Private Limited Company, Унгария	Next-gen Media: Studio & Podcast Development at Magyar Jeti Zrt	33 000
Partizan Alapitvany, Унгария	Telling the Story of Hungary – Live Tour	59 998
Alhambra-Press Bt. / Hungarian Voice, Унгария	Migrate editorial system to an open-sourced platform	59 933
Szegeder Foundation, Унгария	Strengthening Szegeder: Infrastructure, Innovation and Revenue for Sustainable Local Journalism	40 000
Institute Mojaleta.si, Словения	Aging with Dignity: Monitoring Long-Term Care in Slovenia	31 618
Institute ZON.si, Словения	ZONplay	47 957
Kreativna pika d.o.o., Словения	I know how to verify!	22 130

Ostro, Center for investigative journalism in the Adriatic region, Словения	Building Resilience for Sustainability	45 973
Institute Časoris, Словения	Where Tiktok meets truth	36 347
The Manifold, Гърция	Breaking the silence? How Greek authorities treat abuse victims who dare to speak out	39 776
FYI News Single ember SA, Гърция	Developing Resilience Through Content and Technological Initiatives	36 000
The Whole Story Publications Single Member S.A., Гърция	Inside the Story: Youth Perspectives	54 634
Solomon, Гърция	Restoring citizens' trust through community-centered reporting	59 268
Oštro, Center for investigative journalism in the Adriatic region, Хърватия	Oštro's Next Chapter: Strengthening Investigative Journalism in Croatia	54 123
Telegram media group, Хърватия	AIM 4 TRUTH	58 148
Faktograf – Association for the Informed Public, Хърватия	Health Hazard: An Audience-First Approach in Combating Health Disinformation	59 974

По Програма „Обществен дебат" през 2025 г. беше финансиран и изпълнен проект: **„Нагласи към демокрацията, върховенството на правото и човешките права"**. Проектът включваше провеждане на теренно проучване на обществени нагласи към демокрацията, върховенството на правото и основните права, проведено от агенция за маркетингови и социални проучвания „Алфа Рисърч". В рамките на проекта бяха изготвени серия от аналитични доклади и анализи, включително относно **обществените нагласи към демокрацията,**

върховенството на правото, въвеждането на еврото. Резултати от доклада бяха представени и на публични събития, включително в рамките на конференция „Следващите 10: България и светът през 2035 година“. Публикуваните анализи намериха широко отражение в медиите. В рамките на Програма „Обществен дебат“ през 2025 г. беше подкрепен изследователски проект „Оценка на безвъзмездното финансиране от небългарски източници в България“, осъществен от Института за пазарна икономика (ИПИ) на стойност 7500 евро. Докладът от изследването беше публично представен на 15 декември 2025 г. в Дома на Европа по време на събитие, организирано съвместно от ИООС, ИПИ и Представителството на Европейската комисия в България.

По повод 35-ата годишнина от създаването на Институт „Отворено общество – София“ на 11 декември 2025 г. се проведе конференция „Следващите 10: България и светът през 2035 година“. Целта на конференцията беше да очертае предизвикателствата и възможностите пред развитието на българското общество през следващото десетилетие в един все по-непредвидим свят. Над сто души – представители на гражданския сектор, на академичните среди и на дипломатическия корпус у нас – се включиха в конференцията.

През 2025 г. чрез Програма „Обществен дебат“ беше предоставена спонсорска подкрепа в размер на 1000 евро за Годишна среща 2025 г. на Международната мрежа срещу омразата в дигиталното пространство (International Network Against Cyber Hate – INACH) на тема „Движеща сила на промяната – ориентиране в развиващия се дигитален пейзаж“.

През 2025 г. Звеното за подготовка на проекти работи по координирането, подготовката и подаването на няколко проектни предложения, включително в сътрудничество с международни партньори.

След участие в конкурентна процедура за подбор Институтът бе избран за Оператор на фонда на програмата EEA Civil Society Fund в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2021–2028. Програмата ще се изпълнява в периода 2026–2031 г., като подготовката на споразумението за изпълнението ѝ започна през втората половина на 2025 г.

Подготовка на доклада:

Георги Стойчев, Изпълнителен директор,
екипът на ИООС

За връзка с нас:

София 1000, ул. Солунска 56

(+359 2) 930 66 19

info@osi.bg
osis.bg
facebook.com/osis.bg
Youtube: @opensocietyinstitutesofia2013
linkedin.com/company/open-society-institute-sofia/

Графичен дизайн:
Елица Маркова, ИООС

